«ЗАТВЕРДЖУЮ»
Проректорка з наукової роботи
Київського національного університету
імені Тараса Шевченка
Ганна ТОЛСТАНОВА

«___» березня 2026 р.

ВИСНОВОК

Київського національного університету імені Тараса Шевченка про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертації Спицької Катерини Олегівни на тему: «Соціально-правовий захист осіб з інвалідністю внаслідок війни в Україні», поданої на здобуття ступеня доктора філософії в галузі знань 08 «Право» за спеціальністю 081 «Право»

Витяг

з протоколу № 10 засідання кафедри трудового права та права соціального забезпечення від «05» березня 2026 року

Всього членів кафедри: 21 членів кафедри (з правом голосу -20)
Присутні на засіданні:17 членів кафедри (з правом голосу)

Присутні:

Голова засідання зав. кафедри, к.ю.н., доц. Черноус С.М., д.ю.н. проф. Мельничук Н.О., д.ю.н. проф. Щербина В.І., д.ю.н., проф. Занфірова Т.А., д.ю.н., проф. Волинець В.В., д.ю.н., проф. Кучма О.Л., д.ю.н., проф. Тищенко О.В., д.ю.н., проф. Андріїв В.М., д.ю.н. проф. Венедіктов С.В., д.ю.н., доц. Сіроха Д.І., д.ю.н. доц. Коваленко Р.І., к.ю.н., доц. Сіньова Л.М., к.ю.н., доц. Панасюк О.Т., к.ю.н., доц. Сахарук І.С., к.ю.н. доц. Погорєлова О.С., PhD, ас. Денисюк М.О., PhD, ас. Войцишена О.В. асп. Спицька К.О.

Відсутні: д.ю.н., проф. Гришина Ю.М., к.ю.н., доц. Саленко І.В., к.ю.н., ас. Ілларіонова С.І.

Засідання кафедри проводилося із використанням інформаційних технологій Zoom (ID 513 824 6585; пароль 9D8P50)
https://us04web.zoom.us/j/5138246585?pwd=TcXtZNNY72UIsa6vLanmBN8KjO0Hcu.1

Серед присутніх 10 докторів юридичних наук і 7 кандидатів юридичних наук.

Порядок денний:

Виступили:

Аспірантка Спицька Катерина Олегівна представила презентацію за основними положеннями дисертації «Соціально-правовий захист осіб з інвалідністю внаслідок війни в Україні», поданої на здобуття ступеня доктора філософії в галузі знань 08 «Право» за спеціальністю 081 «Право»

Слайд 1. Представлено тему доповіді за матеріалами дисертаційного дослідження Спицької К.О.

Слайд 2. Обґрунтовано критичну актуальність соціально-правового захисту осіб з інвалідністю внаслідок війни через стрімке зростання кількості постраждалих та необхідність швидкої реакції держави. Визначено, що вибір теми зумовлений потребою переходу від формальної підтримки до реальної допомоги шляхом модернізації існуючої системи. Акцентовано увагу на комплексному аналізі правової бази задля її адаптації до нових викликів та вдосконалення механізмів соціальної справедливості в сучасних умовах.

Слайд 3. Обґрунтовано мету і завдання дисертаційного дослідження.

Слайд 4. Визначено об'єкт та предмет дисертаційного дослідження.

Слайд 5-6. Обґрунтовано методологічну базу дослідження як комплексну систему загальнонаукових та спеціальних інструментів, що забезпечили всебічний аналіз стану та перспектив соціально-правового захисту осіб з інвалідністю внаслідок війни. Застосований підхід дозволив поєднати теоретичне обґрунтування проблеми з практичними рекомендаціями щодо вдосконалення чинної системи захисту в Україні.

Слайд 7. Визначено наукову новизну одержаних результатів, що полягає у проведенні комплексних досліджень, які системно інтегрують правові та практичні аспекти соціального захисту осіб з інвалідністю внаслідок війни в Україні. Автором уперше оцінено ефективність чинних механізмів соціальної підтримки в умовах воєнного стану та розроблено концептуальні засади їх модернізації відповідно до нових викликів національної безпеки й міжнародних стандартів.

Слайд 8-9. Сформульовано наукову новизну результатів дослідження, що полягає у розробці цілісної концепції реформування системи соціального захисту осіб з інвалідністю внаслідок війни. Вперше здійснено етапну класифікацію профільного законодавства та обґрунтовано перехід до європейської моделі оцінки втрати працездатності (GdB). Запропоновано авторську структуру розділу Соціального кодексу України, оновлення Факультативного протоколу до Конвенції ООН та впровадження нових соціальних стандартів, зокрема послуги постійного супроводу й методики «розумного пристосування» у територіальних громадах.

Слайд 10. Удосконалено теоретико-методологічні засади дослідження, зокрема запропоновано авторське доктринальне визначення «соціального захисту осіб з інвалідністю внаслідок війни» як інтегрованого комплексу правових, економічних та соціальних гарантій. Обґрунтовано новітні підходи до реформування галузевого правового регулювання через активне впровадження спеціалізованих соціальних програм та цифровізацію процесів надання допомоги.

Слайд 11. Дістали подальшого розвитку концептуальні положення щодо сутності міжнародного регулювання захисту осіб з інвалідністю внаслідок війни як базису для гармонізації національного законодавства. Поглиблено підходи до розуміння системи пільг та гарантій через впровадження цілісного підходу, що інтегрує фінансову допомогу з механізмами психологічної підтримки, працевлаштування та соціальної інклюзії. Удосконалено аналіз нормативно-правової бази в частині створення дієвих процедур реалізації прав осіб з інвалідністю внаслідок війни, що забезпечує перехід від декларативного захисту до фактичного отримання належної допомоги.

Слайд 12. Апробацію результатів дослідження здійснено шляхом оприлюднення ключових теоретичних положень та практичних рекомендацій у 11 наукових публікаціях. Зокрема, основні доробки дисертації висвітлено у 3 статтях у фахових виданнях України та 2 статтях у періодичних наукових журналах. Додатково результати роботи пройшли публічне обговорення та

пройшли апробацію у 6 тезах доповідей на міжнародних та всеукраїнських науково-практичних конференціях, що підтверджує наукову достовірність та практичну значущість проведеного дослідження.

Слайд 13. Завершено доповідь і позначено готовність відповісти на запитання.

Після закінчення презентації Спицькій Катерині Олегівні присутніми на захисті фахівцями були поставлені наступні запитання:

Кандидат юридичних наук, доцент Черноус Світлана Миколаївна: на сторінці 45 дисертаційного дослідження Ви досить критично оцінюєте перспективи прийняття Кодексу України «Про захист державності, незалежності та статус захисників держави». Обґрунтуйте, будь ласка, свою позицію щодо цього питання.

Спицька К.О.: дякую за питання. Моя позиція щодо Кодексу «Про захист державності, незалежності та статус захисників держави» не є запереченням його важливості, а радше закликом до пошуку найбільш ефективної юридичної форми. з точки зору практичного впровадження, існує ризик, що створення окремого «автономного» кодексу лише для однієї категорії громадян може призвести до розриву єдиного правового поля. Замість того, щоб спростити життя захисникам, це може створити додаткові бюрократичні лабіринти, де норми цього кодексу будуть суперечити загальним законам про пенсії, медицину чи житло. Саме тому прийняття цілісного Соціального кодексу України виглядає більш зваженим кроком. Це дозволить не просто задекларувати повагу до ветеранів у тому числі осіб з інвалідністю внаслідок війни в України, а реально інтегрувати права захисників у фундаментальну систему державних гарантій. У межах Соціального кодексу статус захисника держави може бути виділений як пріоритетний і найбільш захищений, але при цьому він працюватиме синхронно з усіма іншими державними сервісами. Це забезпечить стабільність: ветерану не доведеться шукати свої права у десятках різних законів, оскільки всі механізми — від реабілітації до пільг — будуть чітко

прописані в одному надійному документі, який набагато складніше змінити або скасувати через політичні коливання. Таким чином, мова йде не про відмову від особливого статусу захисників, а про те, щоб надати цьому статусу максимальну юридичну силу саме через потужний Соціальний кодекс. Це зробить систему захисту не просто почесною на папері, а дієвою та зрозумілою для кожного, хто ризикував життям заради незалежності України.

Доктор юридичних наук, професор Андріїв Василь Михайлович: який саме досвід правового регулювання соціального захисту осіб з інвалідністю внаслідок війни інших країн слід адаптувати і втілити у законодавстві нашої держави?

Спицька К.О.: дякую за питання. Основними напрямами реформування законодавства мають стати впровадження системи «єдиного вікна» за прикладом США для спрощення доступу до послуг через єдиний центр координації та перехід до пожиттєвого супроводу за досвідом Ізраїлю, де соціальний працівник допомагає ветерану з адаптацією побуту й перенавчанням. Важливо інтегрувати британську модель соціального замовлення, залучаючи бізнес та громадський сектор до надання якісних послуг, а також німецький підхід до стимулювання працевлаштування, замінюючи формальні квоти податковими пільгами для роботодавців. У підсумку поєднання американської системності, ізраїльської реабілітації та німецької підтримки зайнятості дозволить трансформувати соціальний захист із пасивних виплат у дієвий механізм самореалізації осіб з інвалідністю внаслідок війни в України.

Доктор юридичних наук, професор Кучма Ольга Леонідівна: на Вашу думку в Україні необхідно впровадити п'ятиступеневу німецьку модель функціональних порушень життєдіяльності та втрати працездатності (сторінки 83-84). Вкажіть на її переваги. І чи є недоліки у такої моделі?

Спицька К.О.: дякую за запитання. Впровадження німецької п'ятиступеневої моделі оцінки функціональних порушень є логічним кроком для відходу від застарілої радянської системи, адже її філософія полягає в

оцінці не самого «діагнозу», а того, як стан здоров'я реально обмежує життєдіяльність та інтеграцію людини в суспільство. Головна перевага цієї моделі — висока точність та індивідуальний підхід: п'ять ступенів створюють значно гнучкішу систему порівняно з нинішніми трьома групами в Україні, що дозволяє надавати допомогу саме в необхідному обсязі — від мінімальної корекції робочого місця до повного стороннього догляду. Орієнтація на «залишкову працездатність» стимулює особу з інвалідністю внаслідок війни до активності та фокусуючись на реабілітації, тоді як розмежування медичних і соціальних показників підвищує об'єктивність експертизи.

Водночас реалізація реформи в Україні зіткнеться з викликами, зокрема потребою у високій кваліфікації експертів для глибокого аналізу умов життя та ризиком бюрократизації через складність нових критеріїв. Також перехідний етап вимагатиме ретельного перерахунку бюджетних виплат, щоб ніхто не втратив у рівні забезпечення. Попри ці труднощі, п'ятиступенева модель є шляхом до справедливої системи, яка бачить перед собою особистість з її конкретними потребами.

Після відповідей на запитання виступили:

Науковий керівник – доктор юридичних наук, професор Тищенко Олена Володимирівна.

Тищенко О.В.: здобувачка з 1 жовтня 2022 року навчається в аспірантурі Навчально-наукового інституту права Київського національного університету імені Тараса Шевченка.

Під час роботи над дисертаційним дослідженням Спицька К.О. виявила наукову зрілість, вміння аналітично мислити, самостійно формулювати висновки і пропозиції. Дисертаційне дослідження Спицької Катерини Олегівни є самостійною науковою працею, в якій комплексно та ґрунтовно досліджено теоретико-методологічні засади правового регулювання соціально-правового захисту осіб з інвалідністю внаслідок війни, визначено проблеми правового порядку встановлення статусу особи з інвалідністю внаслідок війни в Україні, розкрито особливості правового регулювання

механізмів реалізації соціальних гарантій як складової соціального захисту осіб з інвалідністю внаслідок війни в Україні та запропоновано напрями їх вдосконалення з урахуванням європейських стандартів.

Актуальність теми дисертації Спицької Катерини Олегівни обумовлена сучасними викликами, що стоять перед Україною в умовах війни, зокрема в контексті створення дієвих механізмів правового регулювання соціального захисту осіб з інвалідністю внаслідок війни як категорії ветеранів війни, що потребують посиленої уваги та підтримки держави. Формування ефективного соціального законодавства є запорукою якісного функціонування інститутів соціального захисту як ключового інструменту дієвої соціальної політики в сучасних умовах.

З огляду на стратегічний курс України на європейську інтеграцію, особливого значення набуває гармонізація національного соціального законодавства із нормами країн-членів ЄС, де правове регулювання соціального захисту осіб з інвалідністю, зокрема осіб з інвалідністю внаслідок війни базується на гуманістичних і об'єктивних критеріях. Дослідження Спицької К.О. вносить вагомий внесок у наукове обґрунтування необхідності адаптації української правової системи до міжнародно-правових соціальних стандартів.

Удосконалення правового регулювання соціального захисту осіб з інвалідністю внаслідок війни в Україні має важливе практичне значення для формування новітньої людино центричної системи соціального захисту, зокрема правового механізму соціальної підтримки ветеранів війни. Обрана тема є своєчасною, суспільно значущою та повною мірою відповідає потребам розвитку законодавства України.

Методологічною основою дисертації стали сучасні загальні та спеціальні методи наукового пізнання. Враховуючи об’єкт та предмет дослідження, та на основі поставленої мети і завдань, у ході здійснення дослідження було використано широкий спектр загальнонаукових та спеціальних методів дослідження, зокрема, історико-правовий метод,

формально-логічний метод, метод критичного аналізу, системно-структурний метод, порівняльно-правовий метод та інші.

Теоретичною базою дослідження стали наукові праці українських вчених у галузі теорії права, права соціального захисту та інших галузей права. Нормативною основою дисертаційного дослідження став масив актів вітчизняного законодавства та міжнародно-правових актів.

У процесі дослідження автором вперше здійснено комплексну класифікацію ключових етапів у розвитку законодавства правового регулювання соціального захисту осіб з інвалідністю внаслідок війни, визначено поняття «соціальний захист осіб з інвалідністю внаслідок війни», «правові гарантії соціального захисту осіб з інвалідністю внаслідок війни», запропоновано впровадження нового виду соціальної послуги постійного супроводу особи з інвалідністю внаслідок війни в територіальній громаді, обґрунтовано необхідність заміни існуючої в Україні системи груп інвалідності, У дисертації також обґрунтовано необхідність розробки та запровадження методичних рекомендацій щодо забезпечення розумним пристосуванням осіб з інвалідністю внаслідок війни, які бажають взяти участь у конкурсі на посади місцевого самоврядування в територіальних громадах тощо.

У процесі виконання дисертаційного дослідження Спицька К.О. продемонструвала належний рівень наукової підготовки, глибоке розуміння предмету дослідження, володіння методологією юридичного аналізу. Робота виконана на високому теоретичному рівні, містить елементи наукової новизни, має належну практичну значущість, що підтверджується апробацією результатів у наукових публікаціях, виступах на конференціях та підготовленими рекомендаціями.

Дисертаційна робота Спицької К.О. вирізняється належним рівнем наукової новизни, широкою теоретичною та практичною значущістю. Результати дослідження опубліковані у наукових працях аспірантки, апробовані у доповідях на конференціях та круглих столах. Авторка

продемонструвала глибоке знання права соціального захисту та інших галузей права, здатність до критичного аналізу правових явищ та формулювання власних наукових висновків і пропозицій.

Дисертація Спицької Катерини Олегівни на тему: «Соціально-правовий захист осіб з інвалідністю внаслідок війни в Україні» є самостійним та завершеним науковим дослідженням, виконаним автором особисто.

Зміст дисертації повністю відповідає її темі, структура логічна, обґрунтованість висновків підтверджена глибоким аналізом наукових джерел, законодавства та практики його застосування. Робота відповідає вимогам, передбаченим Постановою Кабінету Міністрів України № 44 від 12 січня 2022 року «Про затвердження Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії». Авторка дотрималася принципів академічної доброчесності, а її індивідуальний план наукової роботи та навчальний план аспіранта виконано в повному обсязі.

Практичне значення одержаних результатів. Сформульовані у дисертації наукові положення, висновки та практичні пропозиції можуть бути використані у: *науково-дослідній роботі* – для подальших теоретичних і прикладних досліджень щодо змісту соціально-правового захисту осіб з інвалідністю внаслідок війни; *правотворчості* – для удосконалення чинних нормативно-правових актів та розробки нових законодавчих ініціатив у сфері соціально-правового захисту осіб з інвалідністю внаслідок війни, імплементації міжнародних стандартів у національне законодавство; *правозастосуванні* – використання сформульованих пропозицій і висновків сприятиме підвищенню ефективності діяльності суб'єктів соціально-правового захисту осіб з інвалідністю внаслідок війни та органів державної влади, які реалізують відповідну політику щодо таких осіб; *навчально-методичній роботі* – результати дисертації можуть бути використані у закладах вищої освіти під час викладання відповідних дисциплін, а також при розробці навчально-методичної літератури.

Ураховуючи викладене, вважаю, що дисертація Спицької Катерини Олегівни заслуговує на схвалення та може бути рекомендованою до захисту у спеціалізовані разовій вченій раді.

Рецензенти дисертаційної роботи, які наголосили на позитивних аспектах дослідження та висловили свої побажання і зауваження.

Доктор юридичних наук, професор Андріїв В.М.: у своєму дисертаційному дослідженні авторка слушно зауважує, що державна стратегія підтримки осіб з інвалідністю внаслідок війни потребує переосмислення крізь призму громадянської ідентичності. Необхідно створити умови, за яких особи з інвалідністю внаслідок війни стануть інтегрованою частиною суспільства, а не лише об'єктом соціальної опіки.

У роботі справедливо вказано на непослідовність чинної державної політики в Україні. Дисертантка пропонує ґрунтовний аналіз соціально-правових механізмів захисту та оригінальну модель історичного розвитку профільного законодавства. Певним недоліком є дещо описовий характер порівняння зарубіжних практик, проте це не зауваження не є критичним. Зазначені зауваження мають дискусійний характер і не применшують загального позитивного враження від дисертаційної роботи. Дисертаційну роботу можна рекомендувати до подальшої процедури захисту.

Доктор юридичних наук, доцент Коваленко Р.І.: дисертаційна робота Спицької Катерини Олегівни торкається надзвичайно важливої для сучасної правової науки теми — соціального захисту осіб з інвалідністю внаслідок війни. Насамперед актуальність дослідження визначається стратегічними завданнями розбудови в Україні сучасної та ефективної системи ветеранської політики. Разом із тим дискусійним вбачається питання щодо обґрунтування ідеї прийняття Соціального кодексу, яке стане більш переконливим за умови врахування попереднього вітчизняного досвіду розробки проєктів кодифікації соціального законодавства. Пропозиція щодо внесення змін до Факультативного протоколу до Конвенції ООН заслуговує на увагу, проте потребує розширеної аргументації та додаткового обґрунтування її

доцільності в міжнародно-правовому контексті. Дослідження виконане на належному науковому рівні і заслуговує на позитивну оцінку з подальшим винесенням на процедуру захисту.

Кандидат юридичних наук, доцент Черноус С.М.: слід підкреслити високу актуальність обраної тематики дисертаційного дослідження Спицької Катерини Олегівни, оскільки в сучасних умовах особливого значення набуває питання соціально правового захисту осіб з інвалідністю внаслідок війни в Україні. Разом з тим, у науковому дослідженні виявлено низку недоліків, що стосуються термінологічної точності та методологічної цілісності. Предмет дослідження фактично виходить за межі назви, охоплюючи загальний статус ветеранів, а не лише осіб з інвалідністю, що створює розбіжність між темою та змістом. Запропонована періодизація містить логічні суперечності: автор одночасно стверджує про «удосконалення» вже існуючих засад і про їхнє «активне становлення» на сучасному етапі. Крім того, висновки до розділів не повною мірою відповідають поставленим завданням, оскільки правові проблеми часто підмінюються організаційними чи фінансовими питаннями. Роботі бракує авторської аналітики: численні цитати науковців щодо соціального ризику чи варіантів кодифікації наводяться відірвано від контексту, без належного коментаря або обґрунтування власної позиції дослідника. Крім того, було висловлено й інші зауваження щодо стилю викладення матеріалу тощо. Проте, висловлені зауваження не впливають на загальну позитивну оцінку дисертаційного дослідження та мають рекомендаційний характер. Дисертація Спицької Катерини Олегівни є самостійною завершеною науковою працею, в якій на належному теоретичному та методологічному рівні вирішено актуальне наукове завдання щодо визначення особливостей соціально-правового захисту осіб з інвалідністю внаслідок війни в Україні. Дисертаційна робота за своїм змістом, науковою новизною та практичним значенням відповідає встановленим вимогам, а робота може бути рекомендована до захисту у разовій спеціалізованій раді за спеціальністю 081 «Право».

Спицька К.О.: Шановні рецензенти, щиро дякую Вам за зауваження та рекомендації до моєї дисертаційної роботи. Висловлені Вами міркування й конструктивні критичні акценти є для мене важливими та професійно цінними. Усі зауваження уважно опрацюю; поділяю їх значущість і вважаю слушними. Вони будуть належним чином враховані у дисертації з метою підвищення її наукової обґрунтованості, логічної узгодженості та практичної цінності. Окремо дякую за увагу до дискусійних аспектів і методологічних уточнень, які дозволяють чіткіше розкрити соціально-правовий захист осіб з інвалідністю внаслідок війни в Україні та посилити аргументацію висновків. Врахування Ваших рекомендацій сприятиме більшій структурованості викладу та загальному удосконаленню моєї роботи.

В **обговоренні** дисертаційного дослідження взяли участь:

Доктор юридичних наук, професор Щербина В.І.: дисертація Спицької Катерини Олегівни є своєчасним і змістовним дослідженням, що відповідає актуальним потребам сьогодення. Авторка послідовно окреслює проблемні аспекти правового захисту осіб з інвалідністю внаслідок війни в Україні, а також пропонує напрями удосконалення нормативного регулювання. Проте я б рекомендував здобувачці дещо уточнити формулювання висновків. Загалом робота демонструє належний рівень наукової підготовки, логічну структуру й коректну роботу з нормативною базою. Це дає підстави позитивно оцінити результати дослідження та рекомендувати дисертацію до подальшої процедури захисту.

Кандидат юридичних наук, доцент Сахарук І.С.: дисертація Спицької Катерини Олегівни є актуальним науковим дослідженням, у якому запропоновано послідовне бачення соціально-правового захисту осіб з інвалідністю внаслідок війни в України. Робота вирізняється аргументованими узагальненнями, коректним опрацюванням нормативного матеріалу та практично спрямованими висновками. Поряд із загальним схвальним відгуком, рекомендую автору приділити більше уваги правовому регулюванню інституту помічника особи з інвалідністю внаслідок війни.

Попри це зауваження, дослідження виконане на належному науковому рівні і заслуговує на позитивну оцінку з подальшим винесенням на процедуру захисту.

Доктор юридичних наук, професор Кучма О. Л.: підкреслюю, що дисертаційне дослідження Спицької Катерини Олегівни є актуальним і методологічно виваженим, оскільки спрямоване на вирішення проблеми соціально-правового захисту осіб з інвалідністю внаслідок війни в Україні. Авторка демонструє комплексне розуміння теми дослідження, послідовно аналізує чинну нормативну базу й доктринальні підходи та обґрунтовано визначає проблемні питання, що ускладнюють соціально-правовий захист осіб з інвалідністю. Авторка дисертації слушно акцентує на необхідності впровадження нової соціальної послуги — постійного супроводу осіб з інвалідністю, отриманою внаслідок війни, у межах територіальної громади. Для реалізації цієї ініціативи слід розробити та затвердити державний соціальний стандарт, що визначатиме порядок надання допомоги, забезпечуючи її якість для всіх осіб з інвалідністю незалежно від місця проживання. Запровадження таких заходів сприятиме перетворенню системи соціального захисту на сервісну модель, орієнтовану на відновлення соціального й професійного потенціалу. Дослідження виконане на належному науковому рівні, є завершеним і заслуговує на позитивну оцінку з подальшим винесенням на процедуру захисту.

Доктор юридичних наук, професор Венедіктов С.В.: дисертація Спицької Катерини Олегівни вирізняється органічним поєднанням теоретичних та практичних аспекті в соціально-правовому захисті осіб з інвалідністю внаслідок війни. Утім, рекомендовано дисертанткою внести уточнення у висновки, зокрема щодо значення Факультативного протоколу до Конвенції ООН щодо осіб з інвалідності внаслідок війни. Водночас відзначається високий рівень наукової культури викладу, чітка логічна узгодженість аргументації та практична цінність сформульованих пропозицій. Загалом робота справляє враження завершеного наукового дослідження,

результати якого заслуговують на позитивну оцінку та можуть бути рекомендовані до подальших етапів процедури захисту.

ВИСНОВОК

про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертації Спицької Катерини Олегівни на тему «Соціально-правовий захист осіб з інвалідністю внаслідок війни в Україні», поданої на здобуття ступеня доктора філософії в галузі знань 08 «Право» за спеціальністю 081 «Право»

Актуальність теми дослідження: Соціально-правовий захист осіб з інвалідністю внаслідок війни в Україні є надзвичайно актуальним та важливим в сучасних умовах. Він охоплює широкий спектр проблем, що виникають у зв'язку з війною та її наслідками для значної частини населення. Вибір цієї теми для дослідження обумовлений не лише її соціальною значущістю, а й необхідністю комплексного аналізу чинної правової бази для подальшого вдосконалення системи захисту цієї категорії осіб.

Проблема соціально-правового захисту має комплексний характер, оскільки виходить далеко за межі простих фінансових виплат. Вона включає в себе медичне забезпечення, реабілітацію (фізичну, психологічну та соціальну), доступ до освіти та професійного навчання, сприяння працевлаштуванню та соціальній адаптації. Крім того, існує правовий аспект проблеми. Чинне законодавство, що регулює статус та права осіб з інвалідністю внаслідок війни, формувалося переважно в мирний час і не завжди повною мірою враховує специфічні потреби, які виникли внаслідок війни на території України. Тому необхідний ґрунтовний аналіз існуючих правових норм, виявлення в них прогалин та колізій, а також розробка конкретних пропозицій щодо їх удосконалення. Це дозволить створити ефективнішу правову основу для захисту прав та інтересів осіб з інвалідністю внаслідок війни в Україні.

Актуальність дослідження обумовлена тим, що зростання кількості постраждалих від війни вимагає від держави і суспільства швидкої та ефективної реакції. Існуюча система соціального захисту потребує суттєвої модернізації та адаптації до нових реалій, щоб дійсно відповідати на виклики часу та надавати реальну, а не формальну допомогу. Надання якісних медичних послуг, фізичної та психологічної реабілітації є ключовим фактором для відновлення здоров'я та повернення людей до активного життя. Дослідження дозволить оцінити ефективність існуючих реабілітаційних програм, виявити їхні недоліки та розробити рекомендації щодо їх розширення та покращення. Крім того, соціальна інтеграція та реінтеграція є одним із найважливіших завдань. Захист не повинен обмежуватись лише наданням пільг і виплат. Важливо створити сприятливі умови для повноцінної участі осіб з інвалідністю внаслідок війни в суспільному житті, забезпечити їхній доступ до ринку праці, освіти та культурних заходів. Дослідження сприятиме розробці механізмів, які допоможуть подолати соціальну ізоляцію, створити інклюзивне середовище.

В умовах євроінтеграційних прагнень України, адаптація національного законодавства до міжнародних стандартів у сфері прав людини та соціального захисту є необхідною. Дослідження допоможе виявити розбіжності між українським законодавством та міжнародними конвенціями, зокрема Конвенцією ООН про права осіб з інвалідністю, та запропонувати шляхи їх усунення.

Наукові дослідження у сфері соціально-правового захисту осіб з інвалідністю внаслідок війни здійснювали такі вчені: Андріїв В., Басиста А., Болотіна Н., Булкат Л., Бурак В., Віжунов О., Коваленко Р., Коробенко Н., Костюк Ю., Кузнецова М., Купновицький Н., Кучма О., Ласько І., Лідіч Б., Малюга Л., Мельник В., Москаленко О., Пилипенко П., Прилипко С., Рим О., Синчук С., Сіньова Л., Тищенко О., Устинов С., Фомічов К., Цирфа Г., Черноус С., Шумило М., Шумна Л. та ін.

Тому це дослідження відрізняється значною науковою новизною та має

вагоме практичне значення для вдосконалення системи соціально-правового захисту осіб з інвалідністю внаслідок війни.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертаційна робота виконана на кафедрі трудового права та права соціального забезпечення Навчально-наукового інституту права Київського національного університету імені Тараса Шевченка відповідно до програмних нормативно-правових актів, зокрема: Стратегії розвитку наукових досліджень Національної академії правових наук України на 2021–2025 роки, затвердженої загальними зборами Національної академії правових наук України 26 березня 2021 року; Національної стратегії у сфері прав людини, затвердженої Указом Президента України від 25 серпня 2015 року № 501; Стратегії національної безпеки України, затвердженої Указом Президента України від 14 вересня 2020 року № 392.

Мета і завдання дослідження. Метою дисертаційної роботи є узагальнення теоретико-методологічних засад та обґрунтування напрямів удосконалення правового регулювання соціального захисту осіб з інвалідністю внаслідок війни в Україні.

Для реалізації зазначеної мети необхідно виконати такі завдання:

- проаналізувати становлення правового регулювання соціального захисту осіб з інвалідністю внаслідок війни в Україні;
- визначити теоретично-правовий зміст поняття «соціальний захист осіб з інвалідністю внаслідок війни в Україні» та дослідити міжнародно-правове регулювання цієї сфери;
- охарактеризувати правовий механізм соціального захисту, зокрема порядок встановлення статусу особи з інвалідністю, існуючі правові гарантії та систему органів, що його забезпечують;
- вивчити досвід правового регулювання соціального захисту осіб з інвалідністю внаслідок війни в інших країнах світу;
- виявити та обґрунтувати правові проблеми, що існують у системі соціального захисту осіб з інвалідністю внаслідок війни в Україні;

- сформулювати та запропонувати конкретні напрямки реформування правового регулювання соціального захисту, враховуючи міжнародний досвід та виявлені проблеми.

Об'єктом дослідження є сукупність суспільних відносин, що виникають в процесі нормативно-правового забезпечення та практичного втілення гарантій у сфері соціально-правового захисту осіб з інвалідністю внаслідок війни в Україні.

Предметом дослідження є правове регулювання соціального захисту осіб з інвалідністю внаслідок війни в Україні.

Методи дослідження. Методологічною основою дослідження є система загальнонаукових та спеціальних методів, що дозволила всебічно та ґрунтовно проаналізувати соціально-правовий захист осіб з інвалідністю внаслідок війни в Україні. *Діалектичний метод* дав змогу розглянути поняття «соціального захисту осіб з інвалідністю» як динамічне соціально-правове явище, встановити його сутність та взаємозв'язок із суспільними, економічними та правовими процесами (підрозділи 1.1, 1.2). *Історико-правовий метод* використано для дослідження еволюції правового регулювання соціального захисту цих осіб в Україні, починаючи від становлення законодавства до сучасного етапу, що дозволило зрозуміти закономірності розвитку інституту соціального захисту (підрозділ 1.1). *Логіко-семантичний метод* застосовувався для уточнення та поглиблення категоріально-понятійного апарату дослідження. Завдяки цьому було розкрито зміст понять «соціальний захист» та «інвалідність внаслідок війни», а також правові гарантії та механізми їх реалізації (підрозділи 1.2, 2.2).

Формально-логічний метод та метод критичного аналізу нормативно-правових актів і наукової літератури забезпечили основу для детального вивчення правового порядку встановлення статусу особи з інвалідністю, аналізу правових гарантій та системи органів соціального захисту. Це дозволило виявити прогалини та колізії в чинному законодавстві (підрозділи 1.3, 2.1, 2.2, 2.3, 3.2). *Порівняльно-правовий метод* був ключовим для аналізу

досвіду правового регулювання соціального захисту осіб з інвалідністю в окремих країнах світу, що дало змогу виокремити найкращі практики та оцінити можливість їх імплементації в українське законодавство (підрозділ 3.1). *Системно-структурний метод* застосовано для виокремлення та аналізу структурних елементів правового механізму соціального захисту. Він дозволив систематизувати правові гарантії, визначити місце та роль кожного органу в системі соціального захисту, а також структурувати напрямки реформування (підрозділи 2.2, 2.3, 3.3). *Метод прогнозування та моделювання* використано для обґрунтування перспективних напрямів удосконалення правового регулювання соціального захисту. Це дозволило розробити конкретні рекомендації щодо реформування системи, спрямовані на підвищення її ефективності (підрозділи 3.2, 3.3).

Теоретичною базою дисертаційного дослідження стали наукові праці як українських, так і зарубіжних вчених. *Нормативною основою дослідження* є положення Конституції України, міжнародних нормативно-правових актів, законів України, указів Президента України, постанов Кабінету Міністрів України, наказів органів виконавчої влади, інших нормативно-правових актів.

Наукова новизна отриманих результатів полягає у тому, що дисертація - це одна з перших комплексних робіт, яка системно аналізує та оцінює правові, інституційні та практичні аспекти соціального захисту осіб з інвалідністю, що виникли внаслідок сучасної збройної агресії проти України.

У дисертації одержано такі результати, що мають наукову новизну, зокрема:

вперше:

- здійснено комплексну класифікацію ключових етапів у розвитку законодавства правового регулювання соціального захисту осіб з інвалідністю внаслідок війни, що відображають поступове вдосконалення правових механізмів підтримки осіб, які зазнали інвалідності внаслідок бойових дій;

- обґрунтовано необхідність заміни існуючої в Україні системи груп інвалідності (I, II, III), яка не відповідає загальноприйнятій у країнах Європейського Союзу Міжнародній класифікації функціонування, обмежень життєдіяльності та здоров'я (2001 р.), на п'ятиступеневу німецьку модель системи визначення інвалідності, котра базується на визначеній шкалі втрати працездатності (Grad der Behinderung, GdB), які встановлюватимуться в залежності від медичних показників стану здоров'я та фізіологічних можливостей стану особи;
- запропоновано проєкт доповнення Факультативного протоколу до Конвенції ООН про права осіб з інвалідністю з урахуванням сучасних умов воєнного часу;
- сформульовано визначення «правових гарантій соціального захисту осіб з інвалідністю внаслідок війни», як системи законодавчо закріплених норм, механізмів та заходів, які забезпечують реалізацію та захист конституційних прав і свобод цієї категорії громадян на соціальну підтримку, медичне, пенсійне забезпечення, професійну адаптацію та інтеграцію у суспільство, з урахуванням специфічних потреб, зумовлених їхнім статусом;
- сформульовано визначення «системи органів соціального захисту ветеранів війни, у тому числі осіб з інвалідністю внаслідок війни», як системи державних і громадських установ, які керуючись законами, забезпечують матеріальну допомогу, соціальні послуги та іншу підтримку для осіб з інвалідністю внаслідок війни;
- запропоновано запровадження методичних рекомендацій щодо забезпечення розумним пристосуванням осіб з інвалідністю внаслідок війни, які бажають взяти участь у конкурсі на посади місцевого самоврядування в територіальних громадах;
- запропоновано впровадження нового виду соціальної послуги постійного супроводу особи з інвалідністю внаслідок війни в територіальній громаді, а також вказано на необхідність розробки та

затвердження державного соціального стандарту для цього виду послуги. Це сприятиме врахуванню специфічних потреб ветеранів війни, у тому числі осіб з інвалідністю внаслідок війни в Україні;

- в межах кодифікації соціального законодавства України, запропоновано в проєкті Соціального кодексу України (який перебуває на стадії розробки) виокремити розділ, присвячений соціальному захисту ветеранів війни. Запропоновано авторську структуру (постатейно) цього розділу;
- розроблено типову форму опитувальника для оцінки якості соціальних послуг для осіб з інвалідністю внаслідок війни з метою отримання даних для покращення державної політики та підвищення системи соціальних послуг.

удосконалено:

- доктринальне визначення поняття «соціальний захист осіб з інвалідністю внаслідок війни», як комплексу правових, соціальних та економічних гарантій, які надаються державою та суспільством, спрямованих на забезпечення гідного рівня життя, відновлення здоров'я, професійну адаптацію та соціальну інтеграцію осіб, які отримали інвалідність у результаті бойових дій та участі у захисті суверенітету і територіальної цілісності України;
- підходи до реформування правового регулювання соціального захисту осіб з інвалідністю внаслідок війни в Україні через впровадження соціальних програм та диджиталізацію процесу отримання допомоги. Це дозволить перейти від застарілої системи пільг до сучасної, комплексної підтримки, яка відповідає реальним потребам таких осіб.

дістали подальшого розвитку:

- розуміння сутності міжнародного регулювання соціального захисту ветеранів, у тому числі осіб з інвалідністю внаслідок війни для вдосконалення національного законодавства;
- підходи щодо розуміння пільг та гарантій для осіб з інвалідністю

внаслідок війни з акцентом на цілісний підхід, який охоплює не лише фінансову допомогу, а й соціальну інтеграцію, працевлаштування та психологічну підтримку;

– дослідження нормативно-правової бази для соціального захисту осіб з інвалідністю внаслідок війни для реалізації їхніх прав та отримання належної допомоги.

Практичне значення отриманих результатів. Викладені в дисертації положення, висновки і пропозиції можуть бути використані у:

– *науково-дослідній роботі* – для подальших теоретичних і прикладних досліджень щодо змісту соціально-правового захисту осіб з інвалідністю внаслідок війни;

– *правотворчості* – для удосконалення чинних нормативно-правових актів та розробки нових законодавчих ініціатив у сфері соціально-правового захисту осіб з інвалідністю внаслідок війни, імплементації міжнародних стандартів у національне законодавство;

– *правозастосуванні* – використання сформульованих пропозицій і висновків сприятиме підвищенню ефективності діяльності суб'єктів соціально-правового захисту осіб з інвалідністю внаслідок війни та органів державної влади, які реалізують відповідну політику щодо таких осіб;

– *навчально-методичній роботі* – результати дисертації можуть бути використані у закладах вищої освіти під час викладання відповідних дисциплін, а також при розробці навчально-методичної літератури.

Апробація результатів дисертації. Основні положення дисертації обговорено на засіданнях кафедри трудового права та права соціального забезпечення Навчально-наукового інституту права Київського національного університету імені Тараса Шевченка, а також оприлюднено на міжнародних і всеукраїнських науково-практичних конференціях, інформаційно- просвітницьких форумах.

Публікації. Основні теоретичні і практичні висновки, положення та пропозиції дисертаційного дослідження висвітлено у 3 наукових статтях у фахових виданнях, 2 статтях у наукових журналах, а також у 6 тезах доповідей на науково-практичних конференціях.

Список опублікованих праць за темою дисертації

Статті у наукових фахових виданнях України:

(які входять до переліку МОН України)

Наукові праці, в яких опубліковані основні результати дослідження

1. Спицька К. О. Інновації у соціально-правовому захисті осіб з інвалідністю внаслідок війни в Україні. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Право*. 2025. № 87. Ч. 2. С. 132–136. URL: https://visnyk-juris-uzhnu.com/wp-content/uploads/2025/03/21-1.pdf
2. Спицька К. О. Особливості соціального захисту осіб з інвалідністю внаслідок війни за законодавством Сполучених Штатів Америки. *Наукові інновації та передові технології*. 2025. № 12(52). С. 2922–2931. URL: https://perspectives.pp.ua/index.php/nauka/article/view/33372/33340
3. Спицька К. О. Теоретично-правові підходи до визначення поняття соціального захисту осіб з інвалідністю внаслідок війни в Україні. *Економіка. Фінанси. Право*. 2025. № 12. С. 49–52. URL: http://efp.in.ua/uk/journal-article/1757

Наукові праці, в яких засвідчено апробацію результатів дослідження

4. Спицька К. О. Сучасні проблеми соціально-правового захисту осіб з інвалідністю внаслідок війни в Україні. *Молодий вчений*. 2025. № 1 (132). С. 152–156.
   URL: https://molodyivchenyi.ua/index.php/journal/article/view/6359/6220
5. Спицька К. О. Тенденції реформування правового регулювання встановлення статусу особи з інвалідністю внаслідок війни в Україні. *Молодий вчений*. 2025. № 2 (133). С. 170–174.
   URL: https://molodyivchenyi.ua/index.php/journal/article/view/6396

6. Спицька К. О. Проблеми психологічної реабілітації осіб з інвалідністю внаслідок війни в Україні. *Правове забезпечення соціальної безпеки в умовах євроінтеграційних процесів*: матеріали III Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Київ, 2022 р.). Київ, 2022. С. 138–140.
URL:
https://drive.google.com/file/d/1roxF5gcf_1f2Nq0nD3Qi1IzAe3XsrBZm/view
7. Спицька К. О. Інклюзивна інтеграція та підтримка ветеранів війни в Україні. *Соціально-правова політика України в умовах воєнного стану та повоєнної відбудови*: матеріали Всеукр. міждисциплін. наук.-практ. конф. (м. Київ, 2023 р.). Київ, 2023. С. 366–370. URL:https://drive.google.com/file/d/1-OGZ0qBtuk6vM7BmLqzc6S3MlCSzuglJ/view
8. Спицька К. О. Механізми інтеграції осіб з інвалідністю внаслідок війни в суспільне життя: роль освітніх та культурних ініціатив. *Проблеми реформування соціального законодавства в умовах воєнного стану та повоєнної відбудови*: матеріали Всеукр. міждисциплін. наук.-практ. конф. (м. Київ, 2024 р.). Київ, 2024.С.173–176. URL:https://drive.google.com/file/d/1aEosgtoXiFaW4Nc8sOKKInuPK4qNA_3M/view?usp=drive_link
9. Спицька К. О. Створення інклюзивних програм та послуг для осіб з інвалідністю внаслідок війни в Україні. *Актуальні виклики розвитку юридичної науки і практики в умовах воєнного стану та повоєнної відбудови*: матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Київ, 2024 р.). Київ, 2024. С. 712–713.
URL:https://drive.google.com/file/d/1ncukqziWH8j5lmfq0F7NIqmHDMM4hjdU/view?usp=sharing
10. Спицька К. О. Розвиток законодавства щодо соціального захисту осіб з інвалідністю внаслідок війни в незалежній Україні. *Юридична наука та освіта: минуле, сучасне і майбутнє*: матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Київ, 2025 р.). Київ, 2025. С. 538–540.

URL:https://drive.google.com/file/d/1oRK3xXR7r-EIOhWyh3Y2TWmsGjbQ0Tg_/view?usp=sharing

11. Спицька К. О. Проблеми імплементації міжнародної класифікації функціонування, обмежень життєдіяльності та здоров'я в національне законодавство України. *Трудові та соціальні права в Україні: європейська інтеграція, воєнний стан, повоєнне відновлення*: матеріали Всеукр. міждисциплін. наук.-практ. конф. (м. Київ, 2025 р.). Київ, 2025. С. 161–163. URL: https://drive.google.com/file/d/1fVJeZL4oRxg9xHCnC4XwcPiyK0aZlzCt/view?usp=sharing

Структура та обсяг дисертації. Робота складається з анотації, вступу, трьох розділів, логічно об'єднаних у дев'ять підрозділів, висновків, списку використаних джерел та додатків. Загальний обсяг дисертації становить 207 сторінок, з них основного тексту – 154 сторінки. Список використаних джерел налічує 222 найменування і займає 25 сторінок. Додатки розміщено на 7 сторінках.

Характеристика особистості здобувача. Спицька Катерина Олегівна народилася 15 травня 1996 року в смт. Слобожанське Дніпропетровського району Дніпропетровської області. У 2019 році закінчила Київський національний університет імені Тараса Шевченка та отримала диплом магістра за спеціальністю «Право».

З 2022 року по теперішній час являється аспіранткою кафедри трудового права та права соціального забезпечення Навчально-наукового інституту права Київського національного університету імені Тараса Шевченка.

Володіє українською та англійською мовою. Автор 11 наукових публікацій.

Оцінка мови та стилю дисертації. Дисертація виконана фаховою українською мовою, текстове подання матеріалу відповідає стилю науково-дослідної літератури.

Рецензенти рекомендують: відповідно до **п.15** Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44, ***пропонується такий склад разової ради:***

Голова ради:

Андріїв Василь Михайлович, доктор юридичних наук, професор, професор кафедри трудового права та права соціального забезпечення навчально-наукового інституту права Київського національного університету імені Тараса Шевченка.

Рецензенти:

Черноус Світлана Миколаївна, кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри трудового права та права соціального забезпечення навчально-наукового інституту права Київського національного університету імені Тараса Шевченка;

Коваленко Руслан Іванович, доктор юридичних наук, доцент кафедри трудового права та права соціального забезпечення навчально-наукового інституту права Київського національного університету імені Тараса Шевченка.

Офіційні опоненти:

Бурак Володимир Ярославович, доктор юридичних наук, професор, професор кафедри соціального права Львівського національного університету імені Івана Франка;

Мельник Володимир Петрович, доктор юридичних наук, професор кафедри конституційного, міжнародного права та публічно-правових дисциплін, Київський університет інтелектуальної власності та права Національного університету «Одеська юридична академія».

2. УХВАЛИЛИ:

1. Затвердити висновок про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертації Спицької Катерини Олегівни на тему «Соціально-правовий захист осіб з інвалідністю внаслідок війни в Україні».

2. Констатувати, що за актуальністю, степенем наукової новизни, обґрунтованістю, науковою та практичною цінністю здобутих результатів дисертація **Спицької К.О.**, відповідає спеціальності 081 Право та вимогам **Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у закладах вищої освіти (наукових установах),** затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 23 березня 2016 р. № 261, пп. **6, 7, 8 Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії,** затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44.

3. Рекомендувати дисертацію **Спицької Катерини Олегівни на тему: «Соціально-правовий захист осіб з інвалідністю внаслідок війни в Україні»** до захисту на здобуття ступеня доктора філософії у разовій спеціалізованій вченій раді за спеціальністю 081 Право.

4. Рекомендувати Вченій раді Навчально-наукового інституту права затвердити склад разової спеціалізованої вченої ради:

Голова ради:

Андріїв Василь Михайлович, доктор юридичних наук, професор, професор кафедри трудового права та права соціального забезпечення Навчально-наукового інституту права Київського національного університету імені Тараса Шевченка.

Рецензенти:

Черноус Світлана Миколаївна, кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри трудового права та права соціального забезпечення навчально-наукового інституту права Київського національного університету імені Тараса Шевченка;

Коваленко Руслан Іванович, доктор юридичних наук, доцент кафедри трудового права та права соціального забезпечення навчально-наукового інституту права Київського національного університету імені Тараса Шевченка.

Офіційні опоненти:

Бурак Володимир Ярославович, доктор юридичних наук, професор, професор кафедри соціального права Львівського національного університету імені Івана Франка;

Мельник Володимир Петрович, доктор юридичних наук, професор кафедри конституційного, міжнародного права та публічно-правових дисциплін, Київський університет інтелектуальної власності та права Національного університету «Одеська юридична академія».

Результати голосування щодо рекомендації до захисту Спицької Катерини Олегівни:

«За» – 17

«Проти» – немає

«Утримались» – немає

Презентація Спицької Катерини Олегівни на 13 стор. додається.

Директор Навчально-наукового інституту права –
доктор юридичних наук, професор **Оксана ВАСИЛЬЧЕНКО**

Головуючий на засіданні –
кандидат юридичних наук, доцент,
завідувач кафедри трудового права та
права соціального забезпечення ННІ права **Світлана ЧЕРНОУС**

Секретар засідання **Олександра ВОЙЦИШЕНА**

КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

СПИЦЬКА КАТЕРИНА ОЛЕГІВНА

УДК 349.3 (477)

ДИСЕРТАЦІЯ

СОЦІАЛЬНО-ПРАВОВИЙ ЗАХИСТ ОСІБ З ІНВАЛІДНІСТЮ ВНАСЛІДОК ВІЙНИ В УКРАЇНІ

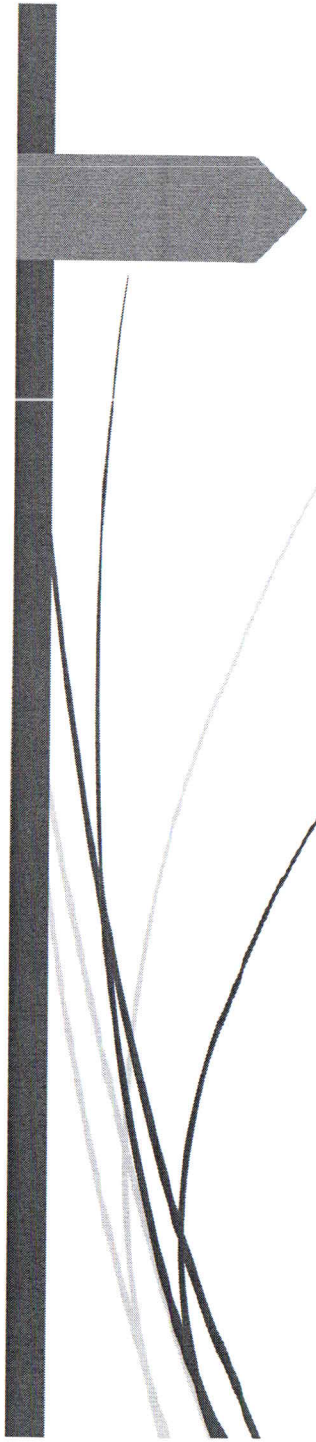
Спеціальність 081 «Право»

Галузь знань 08 «Право»

Подається на здобуття ступеня доктора філософії

Науковий керівник –
доктор юридичних наук, професор
Тищенко Олена Володимирівна

Київ - 2026

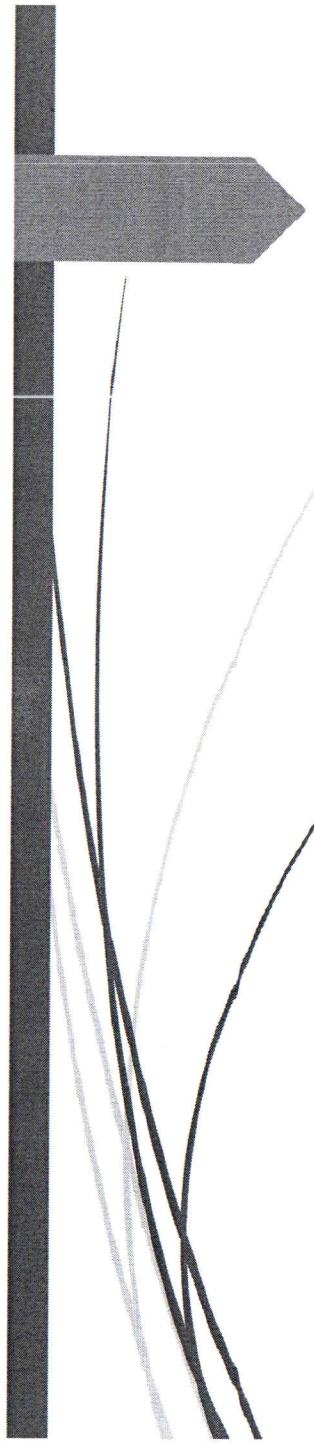

Обґрунтування вибору теми дослідження

- Соціально-правовий захист осіб з інвалідністю внаслідок війни в Україні є надзвичайно актуальним та важливим в сучасних умовах. Він охоплює широкий спектр проблем, що виникають у зв'язку з війною та її наслідками для значної частини населення. Вибір цієї теми для дослідження обумовлений не лише її соціальною вагомістю, а й необхідністю комплексного аналізу чинної правової бази для подальшого вдосконалення системи захисту цієї категорії осіб.
- Актуальність дослідження обумовлена тим, що зростання кількості постраждалих від війни вимагає від держави і суспільства швидкої та ефективної реакції. Існуюча система соціального захисту потребує суттєвої модернізації та адаптації до нових реалій, щоб дійсно відповідати на виклики часу та надавати реальну, а не формальну допомогу.

Мета і завдання дослідження

- Метою дисертаційної роботи є узагальнення теоретико-методологічних засад та обґрунтування напрямів удосконалення правового регулювання соціального захисту осіб з інвалідністю внаслідок війни в Україні.
- ***Для реалізації зазначеної мети необхідно виконати такі завдання:***
- проаналізувати становлення правового регулювання соціального захисту осіб з інвалідністю внаслідок війни в Україні;
- визначити теоретично-правовий зміст поняття «соціальний захист осіб з інвалідністю внаслідок війни в Україні» та дослідити міжнародно-правове регулювання цієї сфери;
- охарактеризувати правовий механізм соціального захисту, зокрема порядок встановлення статусу особи з інвалідністю, існуючі правові гарантії та систему органів, що його забезпечують;
- вивчити досвід правового регулювання соціального захисту осіб з інвалідністю внаслідок війни в інших країнах світу;
- виявити та обґрунтувати правові проблеми, що існують у системі соціального захисту осіб з інвалідністю внаслідок війни в Україні;
- сформулювати та запропонувати конкретні напрямки реформування правового регулювання соціального захисту, враховуючи міжнародний досвід та виявлені проблеми.

Об'єкт та предмет дослідження

Об'єктом дослідження є сукупність суспільних відносин, що виникають в процесі нормативно-правового забезпечення та практичного втілення гарантій у сфері соціально-правового захисту осіб з інвалідністю внаслідок війни в Україні.

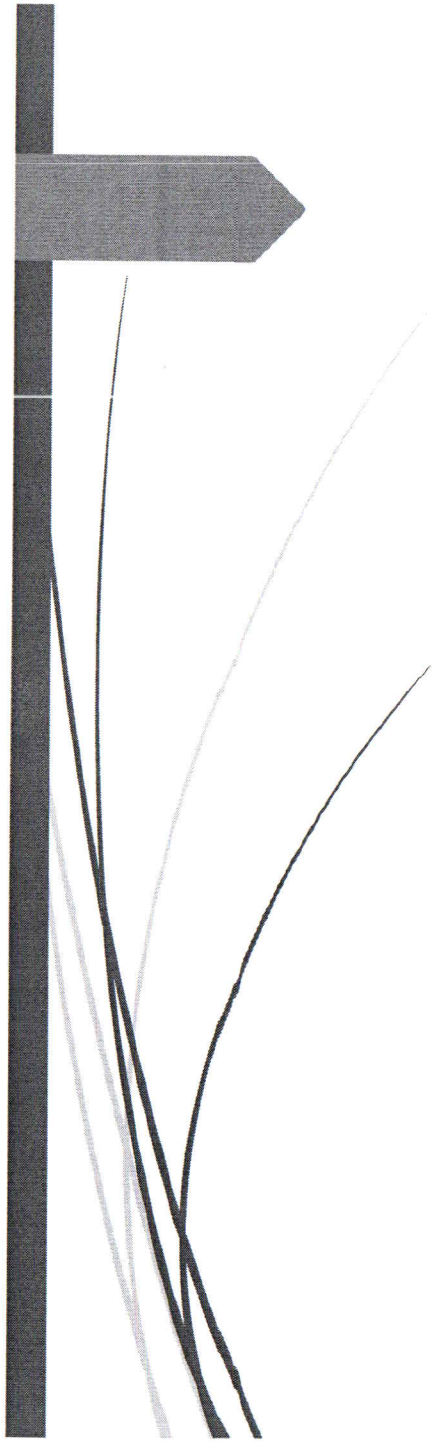
Предметом дослідження є правове регулювання соціального захисту осіб з інвалідністю внаслідок війни в Україні.

Методи дослідження

Методологічною основою дослідження є система загальнонаукових та спеціальних методів, що дозволила всебічно та ґрунтовно проаналізувати соціально-правовий захист осіб з інвалідністю внаслідок війни в Україні.

- **Діалектичний метод** дав змогу розглянути поняття «соціального захисту осіб з інвалідністю» як динамічне соціально-правове явище, встановити його сутність та взаємозв'язок із суспільними, економічними та правовими процесами.
- **Історико-правовий метод** використано для дослідження еволюції правового регулювання соціального захисту осіб з інвалідністю внаслідок війни в Україні, починаючи від становлення законодавства до сучасного етапу, що дозволило зрозуміти закономірності розвитку інституту соціального захисту.
- **Логіко-семантичний метод** застосовувався для уточнення та поглиблення категоріально-понятійного апарату дослідження. Завдяки цьому було розкрито зміст понять «соціальний захист» та «інвалідність внаслідок війни», а також правові гарантії та механізми їх реалізації.

- **Формально-логічний метод** та **метод критичного аналізу** нормативно-правових актів і наукової літератури забезпечили основу для детального вивчення правового порядку встановлення статусу особи з інвалідністю внаслідок війни, аналізу правових гарантій та системи органів соціального захисту. Це дозволило виявити прогалини та колізії в чинному законодавстві.
- **Порівняльно-правовий метод** був ключовим для аналізу досвіду правового регулювання соціального захисту осіб з інвалідністю внаслідок війни в окремих країнах світу, що дало змогу виокремити найкращі практики та оцінити можливість їх імплементації в українське законодавство.
- **Системно-структурний метод** застосовано для виокремлення та аналізу структурних елементів правового механізму соціального захисту. Він дозволив систематизувати правові гарантії, визначити місце та роль кожного органу в системі соціального захисту, а також структурувати напрямки реформування.
- **Метод прогнозування та моделювання** використано для обґрунтування перспективних напрямів удосконалення правового регулювання соціального захисту. Це дозволило розробити конкретні рекомендації щодо реформування системи, спрямовані на підвищення її ефективності.

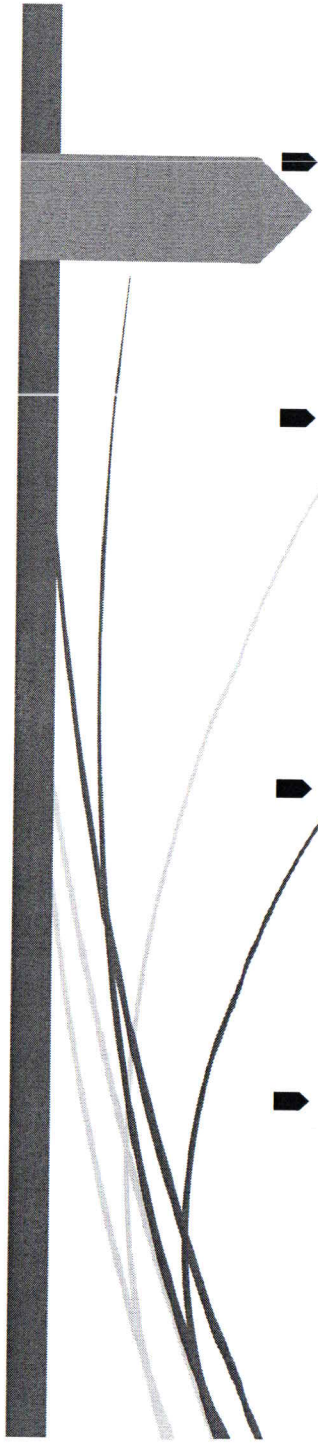
Наукова новизна

- **Наукова новизна одержаних результатів** полягає у тому, що дисертація – це комплексна робота, яка системно аналізує та оцінює правові, інституційні та практичні аспекти соціального захисту осіб з інвалідністю, що виникли внаслідок сучасної збройної агресії проти України.

У дисертації одержано такі результати, що мають наукову новизну, зокрема:

вперше:

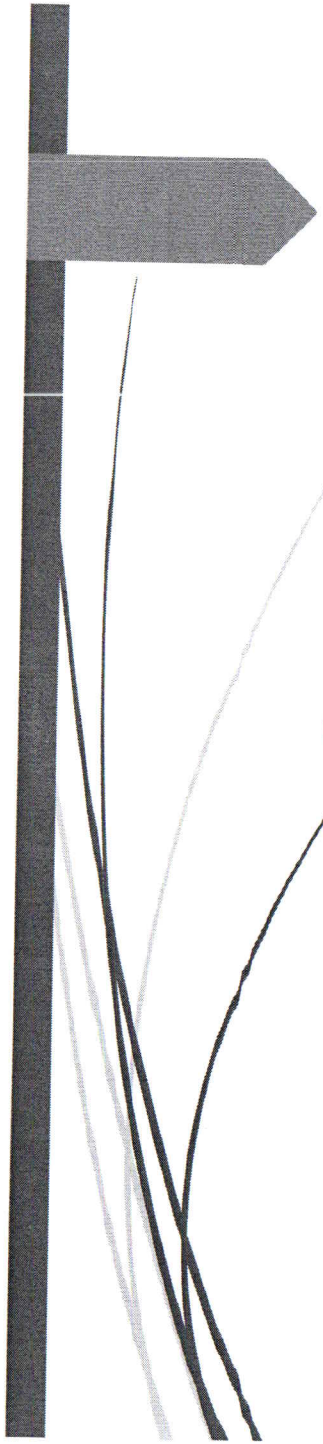
- здійснено комплексну класифікацію ключових етапів у розвитку законодавства правового регулювання соціального захисту осіб з інвалідністю внаслідок війни в Україні, що відображають поступове вдосконалення правових механізмів підтримки осіб, які зазнали інвалідності внаслідок бойових дій;
- обґрунтовано необхідність заміни існуючої в Україні системи груп інвалідності (I, II, III), яка не відповідає загальноприйнятій у країнах Європейського Союзу Міжнародній класифікації функціонування, обмежень життєдіяльності та здоров'я (2001 р.), на п'ятиступеневу німецьку модель системи визначення інвалідності, котра базується на визначеній шкалі втрати працездатності (Grad der Behinderung, GdB), які встановлюватимуться в залежності від медичних показників стану здоров'я та фізіологічних можливостей стану особи;
- запропоновано проєкт доповнення Факультативного протоколу до Конвенції ООН про права осіб з інвалідністю з урахуванням сучасних умов воєнного часу;
- сформульовано визначення «правових гарантій соціального захисту осіб з інвалідністю внаслідок війни», як системи законодавчо закріплених норм, механізмів та заходів, які забезпечують реалізацію та захист конституційних прав і свобод цієї категорії громадян на соціальну підтримку, медичне, пенсійне забезпечення, професійну адаптацію та інтеграцію у суспільство, з урахуванням специфічних потреб, зумовлених їхнім статусом;
- сформульовано визначення «системи органів соціального захисту ветеранів війни, у тому числі осіб з інвалідністю внаслідок війни», як системи державних і громадських установ, які керуючись законами, забезпечують матеріальну допомогу, соціальні послуги та іншу підтримку для осіб з інвалідністю внаслідок війни;

- запропоновано запровадження методичних рекомендацій щодо забезпечення розумним пристосуванням осіб з інвалідністю внаслідок війни, які бажають взяти участь у конкурсі на посади місцевого самоврядування в територіальних громадах;
- запропоновано впровадження нового виду соціальної послуги постійного супроводу особи з інвалідністю внаслідок війни в територіальній громаді, а також вказано на необхідність розробки та затвердження державного соціального стандарту для цього виду послуги. Це сприятиме врахуванню специфічних потреб ветеранів війни, у тому числі осіб з інвалідністю внаслідок війни в Україні;
- В межах кодифікації соціального законодавства України, запропоновано в проєкті Соціального кодексу України (який перебуває на стадії розробки) виокремити розділ, присвячений соціальному захисту осіб з інвалідністю внаслідок війни в Україні. Запропоновано авторську структуру (постатейно) цього розділу;
- розроблено типову форму опитувальника для оцінки якості соціальних послуг для осіб з інвалідністю внаслідок війни з метою отримання даних для покращення державної політики та підвищення системи соціальних послуг.

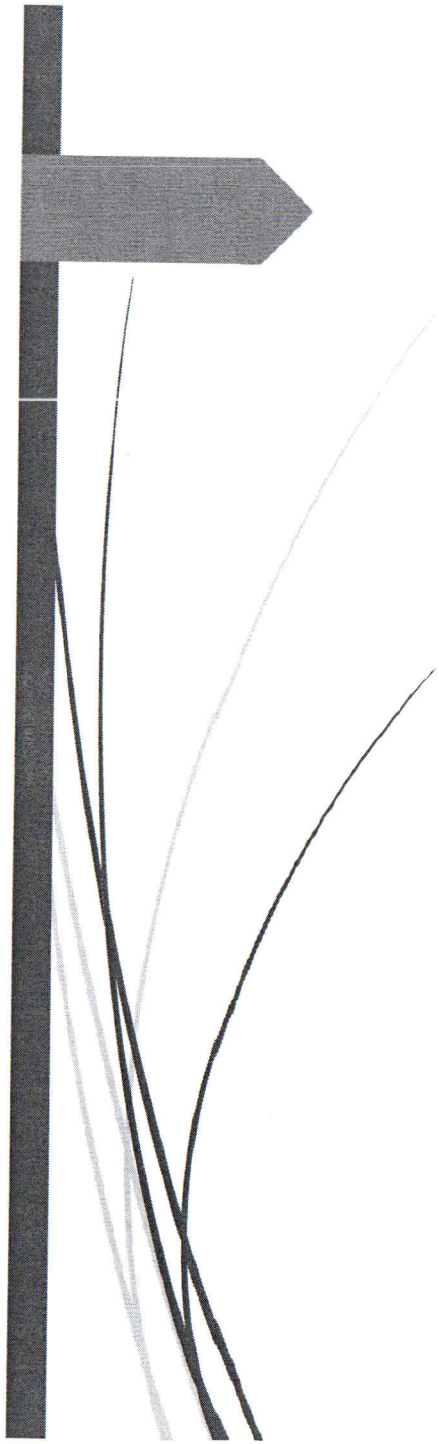
удосконалено:

- доктринальне визначення поняття «соціальний захист осіб з інвалідністю внаслідок війни», як комплексу правових, соціальних та економічних гарантій, які надаються державою та суспільством, спрямованих на забезпечення гідного рівня життя, відновлення здоров'я, професійну адаптацію та соціальну інтеграцію осіб, які отримали інвалідність у результаті бойових дій та участі у захисті суверенітету і територіальної цілісності України;
- підходи до реформування правового регулювання соціального захисту осіб з інвалідністю внаслідок війни в Україні через впровадження соціальних програм та диджиталізацію процесу отримання допомоги. Це дозволить перейти від застарілої системи пільг до сучасної, комплексної підтримки, яка відповідає реальним потребам таких осіб.

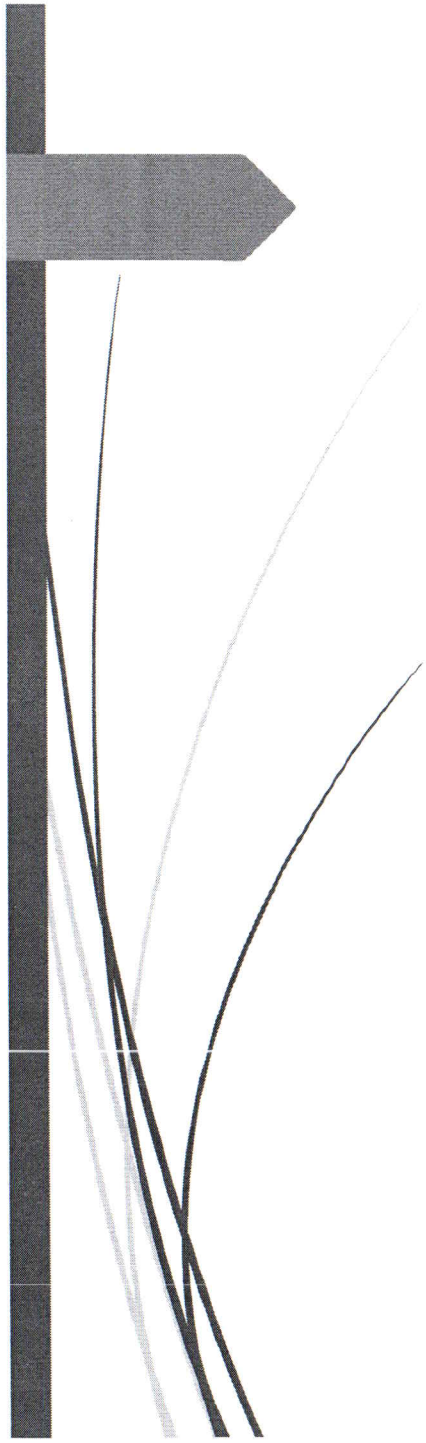
дістали подальшого розвитку:

- розуміння сутності міжнародного регулювання соціального захисту ветеранів, у тому числі осіб з інвалідністю внаслідок війни для вдосконалення національного законодавства;
- підходи щодо розуміння пільг та гарантій для осіб з інвалідністю внаслідок війни з акцентом на цілісний підхід, який охоплює не лише фінансову допомогу, а й соціальну інтеграцію, працевлаштування та психологічну підтримку;
- дослідження нормативно-правової бази для соціального захисту осіб з інвалідністю внаслідок війни для реалізації їхніх прав та отримання належної допомоги.

Апробація результатів дослідження

- Основні теоретичні і практичні висновки, положення та пропозиції дисертаційного дослідження висвітлено у 3 наукових статтях у фахових виданнях, 2 статтях у наукових журналах, а також у 6 тезах доповідей на науково-практичних конференціях.

Дякую за увагу!